

Jaarverslag 2025

Stichting Comenius Museum & Mausoleum

Stichting Comenius Museum
Kloosterstraat 33
1411 RS Naarden

035-69 43 045
www.comeniusmuseum.nl
info@comeniusmuseum.nl

Inhoudsopgave

Voorwoord

1. Missie en visie

1.1 Missie

1.2 Visie

2. Comenius in het kort

2.1. Leven en werk

2.2. Comenius en Naarden

2.3. Mausoleum & museum

3. Comenius Museum in 2025

3.1. Inleiding

3.2. Comeniusdag

3.3. Tentoonstellingen

3.4. Internationale contacten

3.5. Activiteiten

3.6. Regionale samenwerking

3.7. Vrijwilligers

3.8. Bezoekersaantallen

4. Organisatie en beleid

4.1. Organisatie

4.2. Beleid

5. Financiën

Voorwoord

Wij zijn allen burgers van één wereld. Een mens haten, omdat hij elders is geboren, omdat hij een andere taal spreekt, omdat hij anders over de dingen denkt, omdat hij minder of meer dan jij weet, wat een onbegrip! Want wij zijn allen mensen en derhalve niet volmaakt. Wij hebben allen behoefte aan hulp. Niemand is zonder verplichtingen jegens anderen.
Comenius, Consultatio Catholica (1667)

2025 was voor Stichting Comenius Museum en Mausoleum een bijzonder druk jaar met veel grote activiteiten. Twee zaken sprongen eruit: intensieve **samenwerking** & toegenomen **zichtbaarheid**. Het nieuw ontwikkelde beleid uit 2024 werd dit jaar bovendien volop in gang gezet in educatie en presentatie. Zoals vanouds stond onze taak van het openhouden van het mausoleum en museum en het uitdragen van Comenius' gedachtegoed voorop.

Comeniusdag was een hoogtepunt in onze activiteitenagenda. Met prof. dr. Micha de Winter als laureaat en wethouder in Amsterdam Marjolein Moorman als spreker van de Comeniuslezing was het een bijzonder maatschappelijke relevante dag over de toekomst van ons onderwijs.

In twee grote tentoonstellingen werkten we intensief samen. Voor **De wereld in beeld** over de *Orbis Pictus* en hedendaagse natuureducatie kregen we bijzondere bruiklenen uit het Nationaal Onderwijsmuseum in Dordrecht, met als klapper het originele olieverfschilderij van de schoolplaat 'Het Naardermeer'. Bij de tentoonstelling waren educatieve organisaties, vier basisscholen en een energie-coöperatie betrokken. In het najaar organiseerden we samen met Ton Koopman en de Nederlandse Händelvereniging de eerste **Nederlandse Händelmaand** in Naarden Vesting. In ons museum waren topstukken uit Koopmans privécollectie te zien, onder meer een van zijn klavecimbels.

Zowel in het zomerse **Erfgoedfestival** als het succesvolle vernieuwde **Fotofestival Naarden** werkten we nauw samen met onze regionale partners. Vier foto's van gerenommeerd fotograaf Erwin Olaf deed ons kleine museum bijna overlopen van de bezoekers.

Het Comenius Museum was, kortom, op veel plekken actief en zichtbaar en trok veel (nieuwe) partners aan. Speciale dank gaat uit naar alle mensen van het museum die al deze activiteiten ieder jaar weer belangeloos mogelijk maken: alle medewerkers, bestuur, Raad van Advies.

Het jaar 2025 zag verder enkele veranderingen op **bestuurlijk** niveau; Cisca Philipse nam plaats in het algemeen bestuur. De Comeniusprijsjury werd - na Comeniusdag - volledig vernieuwd en staat nu onder de betrokken leiding van prof. dr. Geert ten Dam.

We hebben ons, ten slotte, in 2025 financieel staande kunnen houden, ondanks enkele tegenslagen. Mede dankzij onze subsidieverstrekkers hebben wij de vele activiteiten toch kunnen ondernemen. Wij danken de gemeente Gooise Meren, het ministerie van Cultuur in Tsjechië, het ministerie van Buitenlandse Zaken van Tsjechië, Comenius Leergangen, Cultuurfonds, Mondriaanfonds, Stichting de Boomgaard, de Lakeland Foundation, Stichting Händel-Renaissance en de Vrienden van Comenius voor hun zeer gewaardeerde, onmisbare financiële ondersteuning.

Eva Moraal (directeur Stichting Comenius Museum) & bestuur Stichting Comenius Museum & Mausoleum

Ingang museum, 2024. Foto: Maarten van Haaff.

1. Missie en visie

1.1 Missie

Het Comenius Museum vertelt een **breed publiek** over het leven, werk en het gedachtegoed van Jan Amos Comenius. We dragen zorg voor beheer, openstelling en behoud van het **mausoleum** van Comenius en de daaraan verbonden collectie en het museum. Wij houden **Comenius' culturele erfenis** levend.

Het Comenius Museum is een permanente instelling zonder winstoogmerk voor en – gestoeld als ze is op vrijwilligers – door de gemeenschap.

1.2 Visie

Het Comenius Museum wil dat een **zo groot mogelijk publiek** bekend raakt met het leven, werk en gedachtegoed van Comenius. Juist de focus op een historische figuur, op Jan Amos Comenius en zijn mausoleum, maakt ons museum bijzonder. Wij vinden het belangrijk dat het museum en mausoleum **toekomstbestendig** en **duurzaam** zijn; ook nieuwe generaties moeten de kans krijgen kennis te maken met dit unieke erfgoed, op een manier die bij hen en hun tijd past.

Het Comenius Museum is niet slechts een museum en mausoleum; als **ideële stichting** staat het **midden in de samenleving**. Het is een plek waar verschillende nationaliteiten elkaar over de grens ontmoeten, waar met diverse doelgroepen bezinning op en discussie over actuele en/of universele vraagstukken plaatsvindt – verbonden met Comenius' gedachtegoed en nalatenschap. Bovendien is het de plek waar iedereen kan **leren door te ervaren**, in de geest van Comenius.

Wij realiseren onze missie en visie door allerlei activiteiten, met nadruk op tentoonstellingen, evenementen als **Comeniusdag** en educatieve programma's voor jong en oud. **Samenwerking** en **verbinding** met andere nationale en internationale culturele instellingen en overheden is hierin een belangrijke pijler. De internationale banden met verschillende Europese landen, waaronder met name **Tsjechië** en **Slowakije**, zijn van grote waarde.

2. Comenius in het kort

2.1. Leven en werk

Jan Amos Comenius werd op 28 maart **1592** geboren in het dorpje Nivnice, bij **Uherský Brod**, in wat nu Tsjechië is. Zijn geboortenaam was Jan Komenský. Toen hij twaalf was, verloor hij beide ouders. Hij groeide op binnen de **Broedergemeente**, een protestantse geloofsgemeenschap die voortkwam uit het werk van hervormer Jan Hus (1369–1415).

Comenius was een slimme en nieuwsgierige leerling. Na de Latijnse school vertrok hij naar Duitsland, waar hij tussen 1611 en 1614 studeerde aan de universiteiten van Herborn en Heidelberg. Toen hij terugkeerde naar zijn geboortestreek, werd hij **rector** (schoolhoofd) van de Latijnse school in Přerov en later **predikant** binnen zijn kerk.

In 1618 brak de **Dertigjarige Oorlog** uit, wat rampzalig was voor de protestanten in zijn land. Na hun nederlaag bij de Slag op de Witte Berg in 1620 werden ze hard vervolgd door de katholieke machthebbers, de Habsburgers. Comenius moest jarenlang onderduiken en in 1628 **vluchtte** hij definitief zijn vaderland uit.

De rest van zijn leven bracht hij **reizend** door: hij woonde in Polen, Engeland, Zweden en Hongarije, voordat hij zich in 1656 in **Amsterdam** vestigde. Daar vond hij eindelijk rust en werkte hij verder aan zijn vele boeken. Hij stierf op 15 november **1670** in Amsterdam en werd begraven in de Waalse Kerk in Naarden.

Comenius was niet alleen **theoloog** en **filosoof**, maar ook een vernieuwend **onderwijshervormer**. Hij vond dat onderwijs voor iedereen toegankelijk moest zijn – voor jongens én meisjes, rijk én arm. Zijn ideeën over leren uit ervaring, onderwijs in de moedertaal en levenslang leren waren hun tijd ver vooruit. Tot op de dag van vandaag **inspireren** zijn opvattingen **leraren en pedagogen** over de hele wereld.

2.2. Comenius en Naarden

Jan Amos Comenius overleed op 15 november 1670 in Amsterdam. Een week later, op 22 november, werd hij begraven in de **Waalse kerk** in Naarden. De begrafenis werd betaald door dominee Jean Louis Grouwels, de predikant van deze kerk. Hij was via zijn huwelijk verbonden aan de familie De Geer, die Comenius in Amsterdam had ondersteund. Waarom Grouwels de kosten uit eigen zak betaalde, is tot op de dag van vandaag niet helemaal duidelijk.

Na verloop van tijd raakte Comenius' graf in de **vergetelheid**. Pas in de 19e eeuw, toen de belangstelling voor Comenius toenam door de opkomst van het streven naar zelfstandigheid in Tsjechoslowakije, werd zijn laatste rustplaats opnieuw onder de aandacht gebracht. In **1871** ontdekte de Naardense notaris J.P. de Roeper in het oude **grafregister** van de Waalse kerk de exacte plaats van het graf.

Toen er in **1929** op die plek onderzoek werd gedaan, werden er niet alleen **resten van Comenius** gevonden, maar ook die van de oudheidkundige M. Brouwerius van Nidek en de officier L. Guerre. Na uitvoerig laboratoriumonderzoek werden de drie op 25 juli 1929 met zorg herbegraven op dezelfde plek.

2.3 Mausoleum en museum

In **1933** gaf de Nederlandse regering toestemming aan Tsjechoslowakije om de voormalige Waalse kapel in Naarden te restaureren en in te richten als het eregraf van Jan Amos Comenius. Tussen 1933 en 1937 werd de ruimte grondig **gerestaureerd** en omgevormd tot een **waardig mausoleum**, gerealiseerd door vooraanstaande Tsjechische kunstenaars. Het ontwerp van architect Ladislav Machoň werd uitgevoerd in samenwerking met Jaroslav Benda, die het glaswerk ontwierp, Jaroslav Horejc, verantwoordelijk voor het koorhek, de beelden en de kandelaar, en Karel Štipl, die het houtsnijwerk verzorgde.

Op **8 mei 1937** werd het mausoleum plechtig **ingewijd**. Sindsdien is het interieur vrijwel onveranderd gebleven, op een restauratie in 2007-2010 na.

Vandaag de dag is het mausoleum van Comenius in Naarden een **gedenkplek** die herinnert aan zijn bijzondere levensverhaal en blijvende invloed als internationaal (vredes)denker en hervormer van het onderwijs. Het bijbehorende **museum** houdt al sinds **1892** het Comeniuserfgoed mede levend.

Interieur van het mausoleum. Foto: Maarten van Haaff.

3. Comenius Museum in 2025

3.1 Inleiding

2025 was een druk en gevarieerd jaar met allerlei activiteiten voor onze nationale en internationale gasten. Intensieve **samenwerking** met verschillende (lokale) partijen maakten dit mede mogelijk én vergrootten bovendien de **zichtbaarheid** van ons museum in de regio. Ook internationaal bleven we nauw samenwerken met ons zustermuseum in Uherksý Brod.

Hoewel het aantal **medewerkers** stabiel is, bleek het lastig om nieuwe vrijwilligers aan te trekken. Tegelijkertijd zette de grote trouwe groep vrijwilligers er voltallig de schouders onder, waardoor alle activiteiten konden worden uitgevoerd. Cisca Philipse, al langer vrijwilliger bij het museum, zette de stap naar het bestuur, en werd daarnaast ambtelijk secretaris van de Comeniusprijsjury. De Comeniusprijsjury werd bovendien na Comeniusdag volledig vernieuwd, met prof. dr. Geert ten Dam als voorzitter. De andere leden zijn prof. dr. Vinod Subramaniam, prof. dr. Sietske Waslander, prof. dr. Haroon Sheikh, drs. Martine Gosselink en dhr. Hans Neven.

3.2. Comeniusdag

Onze jaarlijkse Comeniuserdenking vond dit jaar plaats op zaterdag 29 maart, als vanouds in de Grote Kerk. De dag begon met een ontvangst van alle Tsjechische en Slowaakse hoogwaardigheidsbekleders op het **oude stadhuis** door burgemeester Han te Heegde en alle wethouders van **Gemeente Gooise Meren**. Aanleiding was de nieuwe leven ingeblazen **Stichting Naarden – Uherský Brod**, die al sinds 1992 culturele uitwisseling tussen beide steden faciliteert en aanmoedigt. De dag ervoor had in hotel Jan Tabak een besloten diner plaatsgevonden waar de band andermaal werd aangehaald. De stichting staat hiermee in een lange erfgoedtraditie.

Mausoleum

In het mausoleum vond aansluitend de gesloten officiële herdenking plaats bij het graf van Comenius. Dr. John Exalto, voorzitter van het bestuur, sprak de aanwezigen kort toe.

Bijzonder vereerd waren we met de aanwezigheid van de **Tsjechische minister van Cultuur**, meneer Martin Baxa. Ook de staatssecretaris van Cultuur, mevrouw Běla Bakulová en de vice-minister internationale zaken van het Ministerie van Onderwijs mr. dr. Václav Velčovský legden een krans. Verder bestond de **internationale delegatie** uit de heer René Miko, ambassadeur namens Tsjechië, de heer Juraj Podhorský, ambassadeur namens Slowakije, de burgemeester van Uherský Brod de heer Ferdinand Kubánik, en onze collega's van het museum aldaar. Vanuit Praag bezocht dr. Klara Ehrlich, de nieuwe directeur van het Nationaal Onderwijsmuseum voor het eerst Comeniusdag, en vanuit Brussel de directeur van het Tsjechisch Centrum Benelux, dr. Kristýna Halounová. Ook weldoeners Jiří en Radana Wald eerden Comenius.

Voorafgaand aan de kranslegging reikte de burgemeester een **koninklijke onderscheiding** uit aan bestuurslid **Helena Verhoef-Musilková**, als bijzondere blijk van waardering voor haar jarenlange vrijwillige inzet voor de Stichting Comenius Museum, als baliemedewerker, bibliothecaris en bovenal als secretaris van het bestuur. In die laatste rol onderhoudt ze onder meer de contacten met verschillende culturele en diplomatieke instanties, zoals de Tsjechische ambassade, het ministerie van Cultuur in Praag en de zusterstad Uherský Brod. Zij mag zich nu Ridder in de Orde van Oranje-Naussau noemen. Ook werd het eerste exemplaar van Raad van Advies-lid Henk Roos' nieuwe publicatie over Rembrandts 'Oude Man', *Comenius, Rembrandt, Lochoff. Hoe twee bijzondere portretten in Naarden belandden*, aangeboden aan minister Martin Baxa.

Helena Verhoef en burgemeester Han ter Heegde, 29 maart 2025. Foto: Liek Bouma.

Minister Martin Baxa, Helena Verhoef en ambassadeur René Miko met de publicatie van Henk Roos. Foto: Liek Bouma.

Standbeeld

Bij het standbeeld van Comenius voor de Grote Kerk speelde, na de **kranslegging** door alle delegaties, het Koperensemble Naarden (behorend bij Muziekvendel Nardinc) de volksliederen van respectievelijk Tsjechië, Slowakije en Nederland.

Grote Kerk

In de middag, met als thema burgerschap en onderwijs, werd de **Comeniusprijs** uitgereikt aan prof. dr. **Micha de Winter**. De jury prees professor De Winter om zijn bijdrage aan de verbinding tussen onderwijs, opvoeding en burgerschap.

Juryvoorzitter prof. dr. Douwe Breimer roemde in het bijzonder De Winters nadruk op het belang van 'medemenselijk opvoeden,' en zijn vermogen om bruggen te slaan tussen verschillende kennisgebieden en maatschappelijk relevante thema's, zoals democratische burgerschapsvorming en jeugdbeleid. Dit past naadloos in het gedachtegoed van pedagoog, theoloog en filosoof Jan Amos Comenius. In zijn dankwoord benadrukte Micha de Winter het belang van onderwijs en opvoeding in een democratische samenleving, vooral in tijden van maatschappelijke onrust. Opvoeding en onderwijs zijn, in de geest van Jan Amos Comenius, essentieel voor het bevorderen van tolerantie, respect en vreedzaam samenleven.

(l) Micha de Winter ontvangt uit handen van locoburgemeester Barbara Boudewijnse de Comeniusprijs 2025 in de Grote Kerk Naarden. (r) Dankwoord van Micha de Winter, 29 maart 2025. Foto's: Liek Bouma.

Wethouder Onderwijs, Jeugd(zorg) & Armoedebestrijding voor de PvdA in Amsterdam **Marjolein Moorman** sprak de jaarlijkse **Comeniuslezing** uit: ‘Onderwijs als fundament van een goede samenleving’. In haar indringende lezing benadrukte ook Moorman de centrale rol van onderwijs als fundament voor een rechtvaardige samenleving. Aan de hand van voorbeelden uit de praktijk en de onderwijsidealen van Comenius deelde ze haar visie op het hedendaagse onderwijssysteem, dat nog steeds niet gelijke kansen biedt voor alle leerlingen.

Het *Conical Brass Quintet* vormde de bijzondere muzikale omlijsting van de middag. De presentatie van de middagsessie lag dit jaar in de capabele handen van oud-burgemeester van Naarden dr. Peter Rehwinkel. Uiteraard was er veel dank voor alle vrijwilligers en sponsoren die de dag mede hebben mogelijk gemaakt.

(l) Marjolein Moorman draagt haar Comeniuslezing voor in de Grote Kerk Naarden. (r) Conical Brass Quintet, 29 maart 2025.
Foto's: Liek Bouma.

3.3. Tentoonstellingen

In 2025 heeft het Museum twee grote tentoonstellingen georganiseerd, was het een van de belangrijkste locaties van het vernieuwde Fotofestival Naarden en creëerde het een minitentoonstelling over de Makers van het Mausoleum in het kader van het driejaarlijkse Erfgoedfestival.

De wereld in beeld

De wereld in beeld opende feestelijk op 12 februari en was te zien tot midden september (en keert in 2026 terug). Burgemeester Han ter Heegde en kinderburgemeester Xavier van Dijk knipten gezamenlijk het spreekwoordelijke lint door. In de tentoonstelling werd de bezoeker rondgeleid door **vier eeuwen onderwijs over mens en natuur**, van Comenius' leerboek *Orbis Sensualium Pictus* (1658), via de natuurschoolplaten van M.A. Koekkoek (1873-1944), in bruikleen van samenwerkingspartner het **Nationaal Onderwijsmuseum** in Dordrecht, tot aan allerlei hedendaagse vormen van natuureducatie: van terug-van-weggeweest schooltuintjes tot een duurzaam naaiatelier, en van lessen over hernieuwbare energie tot een vernieuwend ecologisch onderwijsconcept. Comenius' 17e -eeuwse wereld(beeld) en pedagogische ideeën lijken soms ver weg, maar zijn verrassend dichtbij en actueel.

Impressie tentoonstelling **De wereld in beeld** in de Kleine Zaal. Foto: Liek Bouma.

In de tentoonstelling was een **interactief station** voor jong en oud. De bezoeker kon een origineel idee voor natuureducatie anno 2025 geven of aan de slag met het inkleuren van een eigen Orbis-prent. Voor de jeugd (6-12) was er een doe-boekje, speciaal gemaakt voor de tentoonstelling.

De **meewerkende partners** waren: Watt Nu, Stichting Omgevingseducatie Gooi, Vecht- en Eemstreek, Uiten Creatieve Educatie, Marjolein ten Cate, IVN, Instituut voor natuureducatie, EMS FILMS Holland, TIVI Producties, Beeld en Geluid Den Haag. Personeel, ouders en leerlingen van Ecologische basisschool De Verwondering (Almere), OBS De Veenvlinder (Spijkenisse), Rehobothschool Naarden, OBS Julianaschool (Schagen).

Nevenprogramma

Tijdens de tentoonstelling was er een nevenprogramma ontwikkeld door Madelief Feenstra en Eva Moraal. Dr. Jacques Dane, conservator in Dordrecht en Raad van Advieslid van het Comenius Museum gaf op 16 april en 14 mei enthousiaste, toegankelijke **rondleidingen** door de tentoonstelling.

Ook hield Jacques Dane op 16 april de eerste van twee boeiende **lezingen**: 'Koekkoek! Over de geschiedenis van natuur- en milieueducatie, 1857-1970', met vele voorbeelden van natuureducatie door de eeuwen heen. Dr. Anders Schinkel vertelde op 15 mei in 'De mammoet in de kamer. Verwondering als sleutel tot natuur- en duurzaamheidsonderwijs' wat Comenius met klimaatonderwijs verbindt en hoe volharige mammoeten daarbij kunnen helpen. Centraal stond hoe we tot betekenisvolle natuureducatie en niet-deprimerend duurzaamheidsonderwijs komen.

Op 22 mei organiseerde het Museum de **filmvertoning** van de documentaire 'De schooltuin' in samenwerking met Filmhuis Bussum. Bezoekers van de film konden met hun kaartje gratis de tentoonstelling bezoeken. Ook werd de documentaire die maand aangeboden als onderwijsfilm binnen het 'Klassefilm'-programma van het filmhuis.

(l) Rondleiding door Jacques Dane
en (r) lezing door Anders Schinkel
bij *De wereld in beeld*, voorjaar
2025. Foto's: Madelief Feenstra.

Fotofestival Naarden

In juni en juli verwelkomde Naarden Vesting als vanouds het vermaarde **Fotofestival**. In drie weken tijd kon men talloze locaties bezoeken en van hedendaagse fotografie genieten. Het Comenius Museum had een primeur: de laatste vier foto's gemaakt door internationaal gerenommeerd fotograaf **Erwin Olaf**, die in 2023 overleed. Voor het koorhek van het mausoleum stonden meer dan levensgroot drie portretten en een stilleven uit de film *Een schitterend gebrek*, naar de roman van Arthur Japin.

Het museum werd in drie weken tijd bezocht door bijna 5.000 bezoekers. Een grote organisatie van de vrijwilligers was noodzakelijk om alles in goede banen te leiden. Grote dank gaat uit naar onze vrijwilligerscoördinator, die dit op zich nam, ook het contact met het vrijwilligersteam van het FFN.

Minitentoonstelling Makers van het Mausoleum

In het kader van het Erfgoedfestival organiseerden onze twee collectiemedewerkers een kleine tentoonstelling over de Makers van het Mausoleum: Machoň, Benda, Horejc en Stipl. De tentoonstelling bleek een mooie aanvulling op de informatie over het mausoleum en staat er nu permanent.

Händel in Naarden

Händel in Naarden. Uit de collectie van Ton Koopman opende op 10 oktober en luidde de eerste Nederlandse Händelmaand in. De tentoonstelling over barokcomponist en musicus **Georg Friedrich Händel** organiseerden we in samenwerking met **Ton Koopman**, zijn organisatie Amsterdam Baroque Orchestra en de **Nederlandse Händelvereniging**. Unieke achttiende-eeuwse prenten, boeken & objecten uit de persoonlijke collectie van Ton Koopman (zijn boekencollectie is ondergebracht in het Orpheus Instituut Gent) vertelden het verhaal van een van de grootste barokcomponisten van zijn tijd. De samenwerking ontstond ter gelegenheid van de 80e verjaardag van internationaal gevierd barokspecialist en inwoner van Gooise Meren Ton Koopman.

(l) Ton Koopman tijdens een van zijn rondleidingen, najaar 2025. (r) Impressie **Händel in Naarden**.
Foto's: Liek Bouma.

Nevenprogramma

Ton Koopman en zijn conservator dr. Anna Bianco gaven tijdens de tentoonstelling **rondleidingen**. Deze waren goed bezocht, met gemiddeld 15 deelnemers per rondleiding. De **speurtocht** voor kinderen (ontwikkeld door Madelief Feenstra) gaf de jeugd op speelse wijze een introductie in zowel Händel als barokmuziek.

Mundus Comenii

De vaste tentoonstelling **Mundus Comenii** – *De Wereld van Comenius* bleef in 2025 onverminderd gewaardeerd door (internationale) bezoekers. Vanuit het museum is er continu gewerkt om de tentoonstelling goed werkende te houden, zodat zoveel mogelijk bezoekers over (de wereld van) Comenius konden leren.

Educatied medewerker Madelief Feenstra ontwikkelde in 2025, onder begeleiding van directeur Eva Moraal, een puzzelspeurtocht voor kinderen, die in de loop van 2026 gereed zal zijn.

*Impressie vaste tentoonstelling **Mundus Comenii**.*

3.4. Internationale contacten

Banden met Uherský Brod

Dit jaar zijn de banden met de collega's in Tsjechië zoals vanouds bestendig. Op Comeniusdag bezocht een grote delegatie van ons **partnERMUSEUM** uit Uherský Brod het dagprogramma. Een dag ervoor was er gelegenheid tot uitwisseling bij een speciaal diner georganiseerd door Gooise Meren, ter gelegenheid van het vieren van de **stedenband** en de nieuw leven ingeblazen stichting Naarden - Uherský Brod. Voor de tentoonstelling *De wereld in beeld* waren onze museumcollega's behulpzaam met het leveren van uniek beeldmateriaal. Dr. John Exalto bracht een bezoek aan Uherský Brod in het kader van zijn onderzoekswerk naar Comenius aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Delegatie uit Uherský Brod tijdens de kranslegging bij het standbeeld op de Comeniusdag 2025. Foto: Liek Bouma.

We namen aan het eind van het jaar afscheid van **Lenka Pospíšilová**, museummedewerker in Uherský Brod, met wie we meerdere jaren intensief en goed hebben samengewerkt, onder meer in de conferentie in 2024 en voor de nieuwe permanente tentoonstelling *Mundus Comenii*.

In 2025 heeft het Museum de reguliere contacten onderhouden met de **ambassadeurs** van Tsjechië en Slowakije. Het **Tsjechisch Centrum Brussel** nam de taken over van het Tsjechisch Centrum in Rotterdam. We maakten kennis met directeur Kristýna Halounová en kijken uit naar de samenwerking in de komende jaren.

3.5. Activiteiten

Een greep uit de activiteiten van 2025: lezingen, rondleidingen, educatieve activiteiten, publicaties, samenwerkingen in de regio, en activiteiten voor de eigen vrijwilligers.

Publicaties & lezingen

Raad van Advies-lid **Henk Roos** is als kunstkenner het Museum al vele malen behulpzaam geweest. Drie jaar geleden slaagde hij erin voor het Comenius Museum een tweede vroeg twintigste-eeuwse kopie te verwerven van Rembrandts portret van Comenius. Mede dankzij financiële steun van de Lakeland Foundation kon het doek dat jaar worden gerestaureerd. In 2025 bracht Henk Roos namens het museum een **boek** uit over de turbulente geschiedenis van het portret en diens maker Lochoff.

Henk Roos (l) en Dr. Gregor J. M. Weber tijdens de boekpresentatie op 7 mei 2025. Foto: Liek Bouma.

Op 7 mei presenteerde Henk Roos zijn boek *Comenius, Rembrandt, Lochoff. Hoe twee bijzondere portretten in Naarden belandden*, waarvan het eerste exemplaar op Comeniusdag uitgereikt was aan de Tsjechische minister van Cultuur de heer Martin Baxa. Tijdens de boekpresentatie sprak Henk Roos over zijn fascinerende kunsthistorische zoektocht, die ons van Amsterdam naar Florence, en van Florence naar Sint Petersburg en Pittsburgh brengt, om in de Hollandse vestingstad Naarden te eindigen. Voormalig hoofd Beeldende Kunst van het Rijksmuseum Dr. Gregor J. M. Weber verzorgde aansluitend een boeiende lezing over een anoniem portret uit het derde kwart van de zeventiende eeuw, dat mogelijk Comenius afbeeldt.

Educatieve activiteiten

Het Comenius Museum ontving in 2025 opnieuw **basisschoolklassen**, die door de educatiemedewerker en vrijwilligers enthousiast en met expertise werden ontvangen. Bij beide wisseltentoonstellingen ontwikkelde Madelief Feenstra speurtochten voor bezoekende kinderen (6-12 jaar). Aan het einde van het jaar lagen er ook twee nieuwe vaste educatieve programma's voor het primair onderwijs: 'Een standbeeld voor Jan' (voor groep 5/6, thema erfgoed) en 'Doe als een vredesdenker!' (groep 7/8, thema burgerschap). Laatstgenoemde vloeide voort uit het Project Oorlog & Vrede, dat Madelief Feenstra samen met het Vestingmuseum en Stichting Omgevingseducatie ontwikkelde en uitvoerde op de plaatselijke Rehobothschool.

Voor het Montessori College Hilversum zette Madelief Feenstra in juni een projectdag op over Comenius. Hiermee breidde het Museum zijn educatieve activiteiten naar het **middelbaar onderwijs** uit; een belangrijke doelstelling vanuit het in 2024 geformuleerde educatiebeleid. Dit project is inmiddels deel van het vaste aanbod voor middelbare scholen.

(l) Leerlingen van de Comeniuschool Zeist aan de slag in de tijdelijke tentoonstelling **De wereld in beeld**, voorjaar 2025.
(r) Medewerker educatie Madelief Feenstra op de Rehobothschool Naarden voor het project Oorlog & Vrede, najaar 2025.
Foto's: Madelief Feenstra & Nienke Peeters-Haan.

3.6. Regionale samenwerking

In 2025 werd de samenwerking tussen de verschillende culturele instellingen in de Gooi- en Vechtstreek weer groots gevierd in het vierde **Erfgoedfestival**, met als thema 'Makers'. Erfgoedconservator Laura Grijns coördineerde de samenwerking van inmiddels tegen de 30 organisaties.

Het Comenius Museum zette een **Makers van het Mausoleum**-programma op. Vanaf 26 mei tot en met 15 september kon de bezoeker aan verschillende **festivalactiviteiten** deelnemen: de eerdere genoemde minitentoonstelling in het mausoleum, rondleidingen door het mausoleum en in het Makersmagazine voor kinderen stond de doe-opdracht 'Een standbeeld voor Jan'.

*Standbeeld van Jan Amos Comenius voor de Grote Kerk in Naarden
Foto: Comenius Museum*

Jaap Sadilek vertelde op 11 juni in zijn lezing ‘Het geheim verhaal van een Naardense kapel’ over de verschillende boodschappen van het bijzondere gebouw gewijd aan Comenius. Dr. John Exalto deed op 27 augustus in ‘Comenius in steen’ een stukje erfgoedgeschiedenis uit de doeken en bracht het verhaal achter de verschillende Comeniusmonumenten in Naarden Vesting.

Tijdens deze bijeenkomst ontving het museum een bijzondere **schenking** van Maud Arkesteijn, voorzitter van de RvA. Deze bestaat uit twee bronzen beeldjes van de Nederlandse beeldhouwster Bep Sturm-van den Bergh (1919–2006), die worden opgenomen in de vaste collectie. Het eerste maakte zij in 1992 in opdracht van Arkesteijn, destijds wethouder, ter gelegenheid van het 400e herdenkingsjaar van Comenius en de opening van het museum in Naarden. Het tweede beeldje liet Arkesteijn later zelf door haar vervaardigen.

Daarnaast publiceerde John Exalto in samenwerking met de regioconservator de **podcast** ‘Comenius-wandeling door Naarden. Van stapel stenen tot standbeeld’.

(l) Jaap Sadilek tijdens zijn lezing in juni 2025.
(r) Directeur Eva Moraal ontvangt de schenking van Maud Arkesteijn tijdens de lezing van John Exalto in augustus. Foto's: Madelief Feenstra.

Het Comenius Museum organiseerde in het kader van het Erfgoedfestival op 23 juli ook haar eerste **prikkelarme openstelling**, naar aanleiding van een voorbereiding door Sophie Valkenier van Singer Laren, inclusief opzetten van een beeldverhaal. De waardevolle ervaring neemt het Comenius Museum mee voor toekomstige tentoonstellingen.

Directeur en medewerker Educatie & Presentatie haalden actief de banden aan met verschillende culturele instellingen in de regio, met de gemeente Gooise Meren en verschillende educatieve instellingen. Het Comenius Museum deed o.a. mee aan de Cultuur met Kwaliteit-werkgroep, o.l.v. projectleider Esmée Hickendroff. Op Open Monumentendag verwelkomden we 120 bezoekers en vertelden rondleiders de bezoekers over het mausoleum. Met het Vestingmuseum is andermaal de jaarlijkse gezamenlijke BHV-cursus gehouden. Directeur Eva Moraal onderhield de directiecontacten via de regioconservator.

Deze **intensieve connecties** brengen het Comenius Museum zichtbaarheid, een diverser publiek en vergemakkelijken allerhande samenwerking, zoals opnieuw zijn **vruchten** afleverde in de *Händel in Naarden*-tentoonstelling.

3.7. Vrijwilligers

Werkgroepen

De werkgroep **Bibliotheek** werkte verder aan de (her)ordering van de bibliotheek in Axiell en voerde verschillende nieuwe aanwinsten in, o.a. uit de nalatenschap van Vladimir Hobrlant, een gewaardeerd oud-bestuurslid, die vorig jaar overleed.

De werkgroep **Collectie & Archief** heeft werk gemaakt van het gereedmaken van collectieobjecten voor de gezamenlijke Collectieportal. Zij kregen daartoe ondersteuning van Nine Claassen, dataspecialist van Erfgoedhuis Zuid-Holland. Ze beantwoordde vragen van en gaf advies aan geïnteresseerden. Ook ondersteunden zij de medewerker presentatie met interessante collectie-items voor op sociale media, in speciale campagnes. In het bijzonder stelden de twee collectiemedewerkers de minitentoonstelling Makers van het Mausoleum samen. Deze staat nu permanent in het mausoleum en geeft de bezoeker extra informatie met bijzondere collectie-items over de mannen die het interieur van het mausoleum hebben vormgegeven. Samen met de werkgroep Techniek en de vrijwilligerscoördinator is de werkgroep actief in het CHV-team.

De werkgroep **Rondleiders** leidde verschillende nationale en internationale (school)groepen rond, met bijna 300 bezoekers in totaal.

De werkgroep **Educatie** komt sinds 2025 elke zes weken bijeen. De werkgroep ondersteunt Madelief Feenstra in het uitvoeren van het nieuwe educatiebeleid en gaf advies en feedback op de educatieve activiteiten. Verschillende educatievrijwilligers werkten mee aan de ontvangst van Nederlandse schoolgroepen.

De werkgroep **Techniek** werkte doorlopend aan het up to date houden van het museum. De werkgroep werkte bijzonder hard aan de opbouw van de twee tentoonstellingen in 2025. Met de nodige creativiteit, handigheid en goede, onderlinge samenwerking werden de ontwerpen professioneel vertaald. Verschillende nieuwe tentoonstellingspanelen zijn bovendien bruikbaar voor volgende exposities.

De werkgroepen **Gastvrouwen en Baliemedewerkers** hebben zoals altijd hartelijk al onze bezoekers ontvangen en goed verzorgd.

Het Comenius Museum is bijzonder dankbaar voor en trots op al zijn vrijwilligers. Tweejaarlijks organiseert de directeur een **Algemene Vrijwilligersvergadering**. In het najaar zijn de vrijwilligers op het jaarlijkse uitje geweest, ditmaal naar het Arboretum in Hilversum, waar we zijn rondgeleid. Daarna is er gezamenlijk geluncht.

3.8. Bezoekersaantallen

2013	11305
2014	5688
2015	6196
2016	5754
2017	4975
2018	5497
2019	10127
2020	1689
2021	5884
2022	3495
2023	4813
2024	4293
2025	9394

Tijdens Open Monumentendag (14 september) bezochten 120 personen het museum.

4. Organisatie en beleid

4.1. Organisatie

Het Comenius Museum en Mausoleum wordt bestuurd door de **Stichting Comenius Museum** en heeft een overeenkomst met de Tsjechische overheid en de gemeente Gooise Meren. De Stichting Comenius Museum is een onafhankelijke en zelfstandige juridische entiteit met een eigen doelstelling.

De **Tsjechische regering** verzorgt via het budget van het Comenius Museum in Uherský Brod de basisfinanciering van de kosten gemoeid met het dagelijks beheer van het mausoleum en de bedrijfsvoering van het museum. Het mausoleum wordt onderhouden door het **Rijksvastgoedbedrijf**. Het gebouw van het museum wordt ter beschikking gesteld door de gemeente **Gooise Meren**.

Een en ander is geregeld in een op 1 december 2004 getekende samenwerkingsovereenkomst tussen het Comenius Museum te Uherský Brod (onder supervisie van het Tsjechische Ministerie van Cultuur), de Stichting Comenius Museum en de toenmalige gemeente Naarden.

Zorg voor de instelling: Mutual Cooperation Agreement

Het bestuur heeft in 2018 in Praag overleg gevoerd over de voortzetting van het **Mutual Cooperation Agreement** tussen de Tsjechische overheid, de gemeente Gooise Meren en de Stichting. De nieuwe gemeente Gooise Meren heeft de terbeschikkingstelling van het museumgebouw aan de Stichting Comenius Museum gewaarborgd. De samenwerking, zoals voorgaande jaren met de gemeente Naarden, is door de gemeente Gooise Meren overgenomen en voortgezet.

Museumregister

Het museum beheert een eigen **collectie** voorwerpen en schilderijen gerelateerd aan Comenius, een eigen **bibliotheek** met werk van en over Comenius en zijn gedachtegoed, een eigen **archief** dat teruggaat tot de oprichting in 1892 en een verzameling documentatie. Het Comenius Museum is sinds het jaar 1997 geaccrediteerd bij het Nederlandse Museumregister en voldeed bij de laatste audit in 2015 opnieuw aan de eisen voor accreditatie.

Bestuur

Het **Algemeen Bestuur** telde in 2025 zeven leden. De leden worden benoemd voor een periode van vijf jaar. Hun aftreden is bij rooster geregeld. Een lid kwam er in 2025 bij: C. Philipse.

Voorzitter: dr. J. Exalto

Vice-voorzitter: drs. S.G. Sap-van Saane

Secretaris: drs. H. Verhoef-Musílková

Penningmeester: H. Rörik

Algemeen bestuurslid: J.P. Neven

Algemeen bestuurslid: J. Vytopil

Algemeen bestuurslid: C. Philipse

Raad van Advies

De leden van de **Raad van Advies** worden door het bestuur benoemd. De Raad bestond in 2025 uit de volgende leden:

Drs. M. Arkesteijn-van Willigen, voorzitter

Dr. J. Dane, hoofd Collecties en Onderzoek, Nationaal Onderwijsmuseum Dordrecht

P.J. Goedhart, onderwijskundige en Tsjechiëkenner

Drs. J.C. Henneman, voormalig Nederlands ambassadeur te Praag

Prof. dr. B. Naarden, emeritus hoogleraar Ruslandkunde Universiteit van Amsterdam

Prof. dr. A.L.T. Notten, emeritus hoogleraar sociale agogiek Vrije Universiteit Brussel

Dhr. Cyril Postel-Vinay, wiskundige, musicus, bankier met internationale ervaring, bestuurder

Dr. J.P. Rehwinkel, oud-burgemeester van Naarden

H.J. Roos, oud-docent Comenius College Hilversum

J. Sadilek, ondernemer en bankdirecteur in Nederland en Tsjechië

Dr. J. Sylvester, bestuurder en Dijkgraaf van Amstel en Vecht

Mw. drs. J. Verheul, Head of Legacy en Managing Editor, Association Montessori Internationale (AMI), Amsterdam

Directie

Sinds 1 februari 2023 is dr. **Eva Moraal** als directeur aan het museum verbonden voor 0,6 fte.

Medewerkers

Sinds 1 februari 2024 is **Madelief Feenstra** (MA) als medewerker educatie & presentatie aan het museum verbonden voor 0,6 fte voor een duur van 36 maanden. Voor o.a. techniek en ontwerp worden zzp-ers ingehuurd.

Dankzij de grote inzet van ruim **dertig vrijwillige medewerkers** is het mogelijk om de deuren van het museum en het mausoleum zes dagen per week voor het publiek te openen.

Beloningsbeleid

De bestuursleden en leden van de Raad van Advies van de Stichting Comenius Museum ontvangen geen vacatiegeld. Zij worden in de gelegenheid gesteld kosteloos deel te nemen aan activiteiten die het Comenius Museum organiseert. Zij ontvangen geen andere vergoedingen dan feitelijk gemaakte onkosten die in direct verband staan met hun functioneren als bestuurslid c.q. lid van de Raad van Advies. De overige vrijwilligers ontvangen een passende vergoeding conform de wettelijke regels.

ANBI

Naam instelling: Stichting Comenius Museum

Fiscaal nummer: 003078991

KvK nummer: 41192532

Adres: Kloosterstraat 33

1411 RS Naarden

Tel.: 035 – 6943045

E-mail: info@comeniusmuseum.nl

4.2. Beleid

Het Comenius Museum is een instelling ten dienste van de samenleving, toegankelijk voor het publiek, niet gericht op het maken van winst, die de materiële getuigenissen van en over Comenius, zijn gedachtegoed en zijn omgeving verwerft, behoudt en onderzoekt, presenteert en hierover informeert voor doeleinden van studie, educatie en plezier.

In 2025 zijn de **twee beleidsplannen educatie en presentatie** verder in gang gezet. Er is gewerkt aan nieuwe educatieve programma's voor po en vo, de werkgroep educatie is volop aan de slag en de medewerker educatie ontwikkelt bij (wissel)tentoonstellingen en andere evenementen educatieve activiteiten. Het eigen **beeldmerk** van het Comenius Museum is in 2025 verder doorgevoerd online en offline; verbinding en samenwerking binnen de regio heeft zijn vruchten afgeworpen in de vele gezamenlijke projecten zoals in dit jaarverslag beschreven.

Het bestuur heeft in 2025 enkele **grondslagen** gelegd voor de nieuwe beleidsperiode vanaf 2026 waarin onder andere de thema's behoud, duurzaamheid en toekomstbestendigheid centraal zullen staan.

De zorg voor de instelling

De basis van de instelling is gelegen in het mausoleum waar Comenius begraven ligt en het in pandig verbonden museum dat over een collectie, archief, bibliotheek en documentatie beschikt. Het museum is een in het **Museumregister** geregistreerd museum.

De zorg voor de collectie

Sinds het ontstaan in 1892 is een museale collectie ontstaan rond de persoon en het werk van Jan Amos Comenius. Naast de museale collectie beschikt het museum over een eigen instellingsarchief vanaf 1892, een gespecialiseerde bibliotheek en documentatie. De museale collectie is geregistreerd in **Axiell**. Aan het volledig maken en/of onderhouden (van de registratie) van het archief, de bibliotheek en de documentatie wordt voortdurend gewerkt. Het collectieplan is afgerond en het CHV-plan is in gang gezet. De documentatie voor de **museumregistratie** is lopende.

De zorg voor het publiek

Het museum stelt de persoon en het werk van Comenius centraal en maakt daarbij gebruik van haar collecties en contacten. Met tentoonstellingen en andere publieksactiviteiten zoals rondleidingen, educatieve programma's, lezingen, conferenties, publicaties, de Comeniusdag en Comeniusprijs, met sociale media en de website weet het museum uiteenlopende groepen belangstellenden en belanghebbenden te bedienen. Door samenwerking met instellingen op lokaal, regionaal, nationaal en internationaal terrein is het museum voor het publiek steeds herkenbaarder aan het worden als **informant en vraagbaak over Comenius**.

De zorg voor de organisatie

Het Comenius Museum is in essentie een **vrijwilligersorganisatie**. Zowel het meewerkend bestuur als de circa dertig medewerkers in allerlei werkgroepen dragen onbezoldigd de museumorganisatie. Er is een staf van bescheiden omvang (parttime directeur en medewerker educatie & presentatie) en het museum huurt enkele zzp'ers op regelmatige basis in (techniek en ontwerp).

In al zijn werk houdt het Comenius Museum zich aan de **Fair Practice Code**; het draagt onder andere zorg voor evenredige en eerlijke bezoldiging van intern en extern in te huren krachten. Het probeert, naar de aard van het museum, een divers en breed medewerkersteam te bewerkstelligen, de **Code Diversiteit en Inclusie** volgend. Het volgt de **Cultural Governance Code** voor goed bestuur. Sinds 2024 heeft het Comenius Museum een **professionele gedragscode** in samenwerking met Partners in Vertrouwen, waar het een externe vertrouwenspersoon inhuurt, naast de interne vertrouwenspersoon, een vrijwilliger. Zo waarborgt het voor haar medewerkers een veilige, betrokken en sociale werkplek, waar met elkaar werken in vertrouwen voorop staat.

Om onze ambities waar te maken, blijven we het kennisnetwerk rondom het museum versterken. Door samen te werken en scherp te sturen op kostenefficiëntie, maken we onze maatschappelijke impact binnen de beschikbare budgetten zo groot mogelijk.

5. Financiën

De Stichting Comenius Museum zou haar werkzaamheden niet kunnen uitvoeren zonder de genereuze steun van verschillende **subsidiegevers**.

Wij danken in het bijzonder:

Ministerie van Cultuur, Tsjechië

Ministerie van Buitenlandse Zaken, Tsjechië

Muzeum Jana Amose Komenského, Uherský Brod, Tsjechië

Gemeente Gooise Meren

Mondriaanfonds

Comenius Leergangen

Cultuurfonds Noord-Holland

Rabobank (Raboclub Support-actie)

Stichting de Boomgaard

Stichting Händel-Renaissance

Lakeland Foundation

Vrienden van Comenius

Hieronder volgt een **korte financiële samenvatting** ontleend aan de jaarrekening 2025. De jaarrekening wordt afzonderlijk gepubliceerd. De door het bestuur benoemde kascommissie heeft de jaarrekening gecontroleerd en deze akkoord bevonden.

Stichting Comenius Museum Naarden

Kort financieel verslag 2025

ontleend aan de jaarrekening 2025
voor een volledig overzicht wordt hiernaar verwezen

1. Balans per 31 december 2025

Activa

	<u>31-12-2025</u>	
<i>Materiele vaste active</i>		251
<i>Vorraad winkel</i>		1.500
<i>Omzetbelasting</i>		4.498
<i>Te vorderen posten</i>		9.704
<i>Liquide middelen</i>		<u>62.884</u>
		78.837
Passiva		
<i>Eigen vermogen</i>		38.929
<i>Voorziening</i>		
Voorziening onderhoud monument Masaryk	5.795	5.795
Voorziening vernieuwing museum	<u>6.950</u>	<u>6.950</u>
		12.745
<i>Schulden op korte termijn</i>		<u>27.163</u>
		78.837

2. Exploitatierekening 2025

Opbrengsten

	<u>2025</u>		<u>2025</u>	
	<u>begroting</u>		<u>uitkomst</u>	
Subsidies				
subsidie gemeente Naarden huur pand	45.600	45.600	45.600	45.600
subsidie Tsjechische Republiek	84.500	84.500	84.500	84.500
subsidie verhoging idem	15.000	-	-	-
subsidie idem variabel deel	15.000	1.300	20.000	20.000
projectsubsidie Tsjechische Republiek	<u>7.000</u>	<u>9.163</u>	<u>9.381</u>	<u>9.381</u>
		167.100	140.563	
Inkomsten				
rente	-	1.545	3.768	3.768
donaties	1.000	-	-	-
entreegelden	20.000	33.097	20.365	20.365
resultaat winkelverkoop	2.000	2.277	2.484	2.484
bijdrage vrienden van Comenius	2.500	1.760	2.220	2.220
overige ontvangsten	<u>1.000</u>	<u>913</u>	<u>1.556</u>	<u>1.556</u>
		26.500	39.592	
		<u>193.600</u>	<u>180.155</u>	
Kosten				
personeel	66.600	72.907	81.606	81.606
huisvesting	86.400	75.109	81.392	81.392
afschrijvingen	500	505	505	505
tentoonstellingen en manifestaties	17.000	24.427	5.238	5.238
algemene kosten	<u>23.100</u>	<u>20.109</u>	<u>22.986</u>	<u>22.986</u>
		<u>193.600</u>	<u>193.057</u>	

Resultaat boekjaar

-

12.902-

31-12-2024

756

1.500

4.196

5.980

114.813

127.245

51.831

12.745

62.669

127.245

2024

uitkomst

159.481

30.393

189.874

191.727

1.853-

Stichting Comenius Museum Naarden

Financieel verslag 2025

31 januari 2026

Stichting Comenius Museum Naarden

Financieel verslag 2025

Inhoudsopgave

- 1 Balans per 31 december 2025
- 2 Exploitatierkening 2025
- 3 Algemene toelichting
- 4 Toelichting op de balans
- 5 Toelichting op de exploitatierkening

Stichting Comenius Museum, Naarden

1. Balans per 31 december 2025

Activa

	<u>31-12-2025</u>	<u>31-12-2024</u>
<i>Materiele vaste active</i>		
Fiets	251	756
<i>Vorraad winkel</i>	1.500	1.500
<i>Vorderingen</i>		
Omzetbelasting	4.498	4.196
Te vorderen posten	<u>9.704</u>	<u>5.980</u>
	14.202	10.176
<i>Liquide middelen</i>	62.884	114.813
	<u>78.837</u>	<u>127.245</u>
Passiva		
<i>Eigen vermogen</i>	38.929	51.831
<i>Voorziening</i>		
voorziening onderhoud monument Masaryk	5.795	5.795
Voorziening vernieuwing museum	<u>6.950</u>	<u>6.950</u>
	12.745	12.745
<i>Schulden op korte termijn</i>		
Loonheffing	1.327	1.150
Pensioenpremie	-	312
Te betalen en vooruitontvangen	<u>25.836</u>	<u>61.207</u>
	27.163	62.669
	<u>78.837</u>	<u>127.245</u>

Stichting Comenius Museum, Naarden

2. Exploitatierkening 2025

Opbrengsten	2025 begroting	2025 uitkomst	2024 uitkomst
Subsidies			
subsidie gemeente Naarden	45.600	45.600	45.600
subsidie Tsjechische Republiek	84.500	84.500	84.500
subsidie verhoging idem	15.000	-	-
subsidie idem variabel deel	15.000	1.300	20.000
projectsubsidie Tsjechische Republiek	7.000	9.163	9.381
	<u>167.100</u>	<u>140.563</u>	<u>159.481</u>
Inkomsten			
rente	-	1.545	3.768
donaties	1.000	-	-
entreegelden	20.000	33.097	20.365
resultaat winkelverkoop	2.000	2.277	2.484
bijdrage vrienden van Comenius	2.500	1.760	2.220
overige ontvangsten	1.000	913	1.556
	<u>26.500</u>	<u>39.592</u>	<u>30.393</u>
	<u>193.600</u>	<u>180.155</u>	<u>189.874</u>
Kosten			
personeel	66.600	72.907	81.606
huisvesting	86.400	75.109	81.392
afschrijvingen	500	505	505
tentoonstellingen en manifestaties	17.000	24.427	5.238
algemene kosten	23.100	20.109	22.986
	<u>193.600</u>	<u>193.057</u>	<u>191.727</u>
Resultaat boekjaar	-	12.902-	1.853-

Stichting Comenius Museum, Naarden

3. Algemene toelichting

Grondslagen van waardering en van bepaling van het resultaat

Materiele vaste activa

De materiele vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van afschrijvingen gebaseerd op de geschatte levensduur.

Indien donaties worden ontvangen voor de aanschaf van materiele vaste activa worden deze donaties in mindering gebracht op de aanschafwaarde en wordt er alleen afgeschreven op een eventuele restant

Vorraden

de voorraden zijn gewaardeerd tegen kostprijs , rekeninghoudend met incourantheid

Overige activa en passiva

De overige activa en passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Kosten

De kosten worden berekend op basis van historische kosten en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Stichting Comenius Museum, Naarden

4. Toelichting op de balans

	2025	2024
Materiele vaste active		
Fiets		
Aanschaf Batavus elektrische fiets	2.524	2.524
Afschrijving begin boekjaar	-1.768	
Afschrijving boekjaar	-505	
	<u>-2.273</u>	<u>-1.768</u>
	251	756
Te vorderen posten		
Rente spaarrekening	1.545	2.480
Sponsorbijdrage	5.000	-
Energiebelasting	2.818	-
Museumjaarkaart	341	-
Subsidie Cultuurfonds	-	3.500
	<u>9.704</u>	<u>5.980</u>
Liquide middelen		
Hieronder zijn verantwoord		
Kas	1.206	1.256
Rabobank	4.394	15.039
Rabobank , subsidierekening	284	8.518
Rabobank , rendementsrekening	57.000	90.000
	<u>62.884</u>	<u>114.813</u>
Algemene reserve		
Saldo 1 januari	51.831	53.684
Resultaat boekjaar	12.902-	1.853-
	<u>38.929</u>	<u>51.831</u>
Voorziening onderhoud monument Masaryk		
Op 18 december 2015 werd het Comenius Museum juridisch eigenaar van het monument "tomas G.Masaryk en Rotterdam". Van de initiatiefnemers werd een bedrag ontvangen ter dekking van verzekering en onderhoud voor de komende jaren		
	5.795	5.795
Voorziening vernieuwing museum		
Op korte termijn zijn enkele vernieuwingsprojecten voorzien Voor de financiering hiervan wordt getracht de benodigde gelden bijeen te brengen via subsidies, bijzondere ontvangsten etc		
	6.950	6.950
Te betalen en vooruitontvangen		
Hieronder is gerangschikt :		
Toezegging voor inrichten Wunderkammer	2.500	2.500
Toezegging opzetten p.r.-programma	-	2.500
Toezegging voor boek Roos	-	3.000
Toezegging voor tentoonstelling De wereld in beeld	-	5.000
Toezeggingen voor tentoonstelling Comenius in Naarden	5.000	-
Voorschot Stichting Mondriaan plus eigen bijdrage tijdelijk contract medewerker	15.000	40.000
Huur gebouw	-	-
Crediteuren	1.036	857
Te betalen kosten	2.300	7.350
	<u>25.836</u>	<u>61.207</u>

Stichting Comenius Museum, Naarden

5. Toelichting op de exploitatierekening

	2025 begroting	2025 uitkomst	2024 uitkomst
Winkelresultaat			
Verkopen	3000	3.086	3.598
Kostprijs verkopen	-1000	809-	1.114-
	2000	2.277	2.484
Overige ontvangsten			
Zaalhuur en verzorgen vergaderingen	1.000	913	1.556
Personeel			
Salarissen	52.000	61.928	52.776
Ziekengeld	-	-	-
Doorberekend salaris naar kosten tentoonstellingen en manifestaties	-26.000	33.000-	8.000-
Vrijwilligers	14.000	11.880	10.932
Sociale lasten	10.000	11.663	11.096
Pensioenpremie	3.100	2.097	2.655
Reiskosten personeel	6.500	7.465	6.700
Overige personeelskosten	7.000	10.874	5.447
	66.600	72.907	81.606
Huisvesting			
Huur	45.600	47.196	45.600
Energie	17.000	12.739	12.847
Schoonmaak	5.100	5.959	5.748
Beveiliging	2.700	1.290	1.264
Onderhoud	15.000	7.186	15.402
Overige	1.000	739	531
	86.400	75.109	81.392

Stichting Comenius Museum, Naarden

5. Toelichting op de exploitatierekening

			2025 begroting	2025 uitkomst	2024 uitkomst
Tentoonstellingen en manifestaties					
Labyrinth Comenius & Huptych	#####	25-8-2024		309-	2.106-
De wereld in Beeld	15-9-2024	1-9-2026		6.358	11.239
Comenius in Naarden				5.000	-
Viering geboortedag Comenius "Comeniusdag"				8.198	12.302-
Topstukken van Handel/Koopman	3-10-2025			5.441	-
Project schilderij De oude man				111	3.583
Internationale conferentie				-	2.702
Symposium Deugd-ethiek				443-	564
Project educatie				50	-
Collectie en tentoonstellingsmaterialen				264	71
Communicatie / website				243-	1.487
			17.000	24.427	5.238
Algemene kosten					
Administratiekosten			1.250	1.245	1.678
Kantoorbenodigdheden			700	1.059	409
Telefoon			500	435	426
Porti minus doorberekend			100	171	104
Computerkosten			6.500	6.147	11.835
bankkosten			1.200	1.035	998
Lidmaatschappen			900	3.273	2.559
Verzekeringen			5.000	3.108	4.416
Reis-, verblijfkosten personeel, dienstreizen			500	408	320
Huishoudelijke kosten			450	641	774
Bestuurskosten			1.000	751	630
Overleg Uhersky Brod			5.000	1.836	1.163-
			23.100	20.109	22.986